

ФИНАНСОВО-ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА ПРЕДПРИЯТИЕ ОТ ТРАНСПОРТНИЯ СЕКТОР

Албена Георгиева, Владимир Личев
albena.georgieva1302@gmail.com; Vladimir.lichev1982@gmail.com

ВТУ „Тодор Каблешков“
гр. София 1574, ул. „Гео Милев“ 158
БЪЛГАРИЯ

Ключови думи: *финансово-икономически анализ, показатели, резултати*

Резюме: *За вземането на успешни управленски решения в мениджмънта на едно предприятие, в днешната динамична икономическа среда, един от най-важните инструменти е финансово-икономическият анализ. Той позволява да се определи финансовото състояние на предприятието към настоящия и минал момент. Поради това редица заинтересовани страни – акционери, кредитори, регулаторни органи и др., са потребители на резултатите от анализа на финансовите отчети.*

Периодичното изготвяне на анализи и правилното интерпретиране на показателите, формират цялостна представа за финансовото здраве на предприятието и на тази основа се подпомага подготовката и обосновката на ефективни управленски решения в областта на фирмените финанси и инвестиции.

Транспортният отрасъл играе роля на свързващо звено между останалите отрасли в икономическата система на всяка страна и световното стопанство като цяло. Различните видове транспорт (сухопътен, воден и въздушен) целят ефективно и рационално транспортиране на товари и пътници по националната и международната мрежи, като се съобразяват с различни икономически, социални и екологични нормативни изисквания.

По своята същност автомобилният транспорт е един от най-големите замърсители на околната среда. Развитието на този сектор и ръста на автомобилните превози, за сметка на железопътните, предполага използването на по-ефикасни и природосъобразни транспортни средства, както и извършването на интермодални услуги с цел намаляване замърсяването на околната среда и разходите за транспорт.

Обект на разработката е фирма "Гопет Транс" ЕООД.

Дружеството е създадено през 1995 г. в гр. София. Основната му дейност е спедиция на сухопътен автомобилен транспорт на стоки, интермодален/комбиниран транспорт-шосеен/жп транспорт, складиране и логистични услуги.

Предмет на изследване са основните отчетни данни на фирмата – приход, разход и печалба и основните балансови данни – активи, пасиви и собствен капитал. В тази връзка основно вниманието ни ще е насочено към ликвидността, рентабилността и финансовата устойчивост на разглежданото предприятие.

Основната цел е анализиране на финансовото състояние на дружеството и посочване на конкретни ефективни управленски решения за подобряване на финансовите показатели.

1. Анализ на финансово-икономическото състояние на предприятие в теоретичен аспект – основни акценти

1.1. Инструменти, използвани при анализа на финансови отчети

Анализът на финансовите отчети се извършва с помощта на система от специфични инструменти, основните от които са методи и показатели за анализ. Познаването на този инструментариум позволява по-ефективното му приложение в аналитичната практика.

- Източници за изготвяне на анализа са предимно данни от годишния финансов отчет на дружеството, който според Международните стандарти за финансово отчитане¹ са:

- 1) Отчет за финансовото състояние;
- 2) Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход;
- 3) Отчет за промените в собствения капитал;
- 4) Отчет за паричните потоци;
- 5) Пояснителни приложения, включващи счетоводна политика.

- Основни методи за анализ

- Хоризонтален анализ
- Вертикален анализ
- Трендови анализ
- Коефициентен анализ
- Факторен анализ

Хоризонталният, вертикалният и коефициентният анализи са едни от най-често използваните методи за анализ. Чрез хоризонталния метод се сравнява финансовото равнище на определени показатели спрямо техните стойности в предходен период. Изследва факторите, причинили промени във финансовото състояние на предприятието, поради което е известен като динамичен анализ. Изготвят се таблици, в които се сравняват показатели от различни периоди – абсолютното изменение показва разликата в хиляди левове и коефициентът на динамика, показващ изменението в процент.

Вертикалният анализ е статичен, структурен анализ. Показва относителния дял на всяка статия от баланса към определен момент. Този анализ създава условия за средноотраслови сравнения.

Коефициентният анализ изчислява съотношението между отделни елементи на отчета на предприятието, с което се прави връзка между отделните показатели.

- Основни показатели за анализ

В хода на този доклад са засегнати основните показатели, определящи най-важните характеристики на финансовото и имущественото състояние на предприятието. В практиката мениджмънта познава много добре методите за анализ на финансовите отчети, изчислявайки коефициенти, характеризиращи ликвидността, рентабилността, финансовата устойчивост, платежоспособността и задлъжнялостта на стопанската организация. От изключително значение е да се разгледат връзките и

---

¹ Предприятието, обект на анализа, се отчита в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО)

зависимостите в икономиката на предприятието, да се интерпретират правилно резултатите от анализа, за да бъдат в полза на качествения и ефективен мениджмънт.

- 1) **Ликвидността** показва текущата платежоспособност на предприятието. Целта на този показател е да оцени способността на организацията своевременно да покрива текущите си задължения за сметка на текущите си активи.

Основните съотношения са както следва:

Табл. 1 Коефициенти на ликвидност

Коефициенти за ликвидност	Формула
Обща ликвидност - характеризира степента, в която краткотрайните (текущите) активи превишават краткосрочните (текущите) задължения на предприятието	Краткотрайни активи/Краткосрочни задължения Препоръчителна стойност: нормална: 1,25 - 1,5; много добра 1,5 - 2;
Бърза ликвидност - характеризира степента, в която текущите активи, намалени с материалните запаси, покриват краткосрочните задължения на предприятието	(Краткотрайни активи - Материални запаси) /Краткосрочни задължения Препоръчителна стойност: 1
Незабавна ликвидност - характеризира способността на предприятието с краткосрочни финансови активи и парични средства да покрие незабавно своите краткосрочни задължения	(Краткосрочни финансови активи + Парични средства) / Краткосрочни задължения Препоръчителна стойност: 0,5
Абсолютна ликвидност - характеризира степента, в която най-ликвидните активи на предприятието покриват неговите краткосрочни задължения	Парични средства/Краткосрочни задължения Препоръчителна стойност: 0,2 - 0,25

- 2) **Платежоспособността** показва възможността на предприятието да съхрани способността да плаща дългосрочните си задълженията и да запази финансовата си независимост от кредитори.
- 3) **Финансовата устойчивост** е свързана с източниците на финансиране и тяхната структура.

Табл. 2 Коефициенти за платежоспособност и финансова устойчивост

Коефициенти	Формула
Коефициент на Финансова автономност – нарастването на този коефициент ще означава стабилизиране на финансовата независимост	Собствен капитал / Привлечен Капитал Нормативна стойност ≥ 1 .
Финансов Ливъридж - коефициент на Задлъжнялост	Привлечен Капитал / Собствен капитал Препоръчителните стойности: 0,25 – 1.

- 4) **Рентабилността** е показател, характеризиращ способността на предприятието да носи доход (печалба), като представя количествено ефективността на приходите от продажби (ROS), на собствения капитал (ROE), на инвестирания капитал (ROIC) и на активите (ROA). „В теорията и практиката са възприети редица съотношения на рентабилността, базирана главно върху печалбата. С оглед създаване на условия за по – добра съпоставимост и игнориране на различията в данъчните ставки, най-често в практиката се използва печалбата преди лихви и данъци. В зависимост от предназначението на анализа приложение намира и чистата печалба като вид финансов резултат – в съотношение нетната печалба, реализирана на единица капитал“.²

Табл. 3 Коефициенти за Рентабилност

Коефициенти за рентабилност	Формула
Рентабилност на приходите от продажби	Финансов резултат/Приходи от продажби
Рентабилност на собствения капитал	Финансов резултат/Собствения капитал
Рентабилност на инвестирания капитал	Финансов резултат/Собствения капитал + Дългосрочните задължения
Рентабилност на активите	Финансов резултат/Сума на активите

2. Анализ на финансовото състояние на изследваното предприятие

2.1. Транспортът и неговото значение

Транспортът има огромно значение за самото съществуване на човека, защото без движение, без преместване на вещи, предмети на труда и хора в пространството е невъзможно нито производството на продукти, нито каквато и да било друга целесъобразна човешка дейност.

Транспортът е стопански отрасъл, чрез който се осъществява връзката между производителя и потребителя на услугата. Чрез него не се създава продукт в натурално веществена форма. При транспортната дейност се извършва промяна на пространственото положение като времето за производство съвпада с времето на потребление.

Към характеристиките на транспорта следва да се отбележи и факта, че транспортът – в частност автомобилният транспорт, е основен замърсител, чрез отделените в атмосферата вредни емисии и прахови частици.

Табл. 4 Емисии на вредни вещества в атмосферата от пътен транспорт

(Тонове)

Замърсители	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Серни окиси (SOx)	124	126	99	107	37	38
Азотни окиси (Nox)	40145	41645	36002	38833	45407	47196

² Касърова, В. „Анализ на финансов отчет“, научен ръкопис, депозиран в ЦНТБ, №Нд373/2005 г.

Неметанови летливи органични съединения (NMVOC)	14884	14922	12889	12822	13468	11522
Метан (CH ₄)	1060	1061	980	1109	1118	1030
Въглероден окис (CO)	82023	76448	65258	70642	72396	67860
Въглероден двуокис (CO ₂)	7492640	7822170	6849525	7899542	8684244	8795963
Двуазотен окис (N ₂ O)	211	222	201	231	259	268
Амоняк (NH ₃)	741	739	772	901	959	900

Източник: Национален статистически институт

2.2. Характеристика на „ГОПЕТ ТРАНС“ ЕООД като обект на анализа

„ГОПЕТ ТРАНС“ еднолично дружество с ограничена отговорност, което е регистрирано с решение на Софийски градски съд ф.д.№4142 от 1995 г. и е пререгистрирано през 2008 г. в Агенция по вписванията.

Капиталът на дружеството е в размер на 5000 лева, изцяло внесен. Седалището и адресът на управление е гр. София, Казичене, ул. Вега №7. Регистрирано е по Закона за данъка върху добавената стойност.

Основният предмет на дейност на Дружеството е спедиция на международен транспорт на стоки. От 1996 г до 2004г. поетапно предприятието развива своята логистична база и разширява своя автопарк, като през 2004 г. се създава Гопет Логистик – ново подразделение, което групира всички складови и логистични дейности. През 2013 г. „Гопет Транс“ основава поделение за интермодални услуги. Целта на интермодалния транспорт е да се подобри енергийната ефективност и да се постигнат по-ниски нива на въглеродни емисии в атмосферата.²

През 2016 г дружеството продължава да осъществява интермодален транспорт – комбинирани превози с автомобилен и железопътен транспорт. Според информацията от годишния финансов отчет, балансовата стойност на транспортните средства към 01.01.2016 г. е в размер на 2 132 хил.лв. , а към 31.12.2016 г. в размер на 3 147 хил.лв. Коего показва растеж и обновяване на автопарка с по-нови транспортни средства, отговарящи на екологичните стандарти Евро 5 и Евро 6.

За развитие на интермодалния транспорт дружеството е включено във финансиране по европроект.

Целта на компанията е до 2020 г. да разшири обхвата на услугите си - като покритие, да интегрира нови транспортни форми и оптимизира операциите чрез високотехнологични ИТ решения.³

Пазарният дял на предприятието за 2015 и 2016 г. е представен в табл.5:

Табл.5 Пазарен дял на „Гопет Транс“ ЕООД

Година	Код на икономическата дейност КИД08	Пазарен дял на Гопет Транс (%)
2015	4941 Товарен автомобилен транспорт	3,647038269
2016	4941 Товарен автомобилен транспорт	3,356171064

Източник: ciela.bg

³ www.gopetrans.com

2.3. Финансово-икономически анализ на „ГОПЕТ ТРАНС“ ЕООД за периода 2015 – 2016 г.

Въз основа на данните от годишния финансов отчет (ГФО) на предприятието за периода 2015 г.- 2016 г. ще бъде извършен анализ на финансовото състояние и настъпилите изменения. Финансовите отчети на дружеството са изготвени в съответствия с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от Европейския съюз.

Данните, необходими за изчисляване на основни финансови коефициенти са представени в таблица 6. Данните са взети от Отчета за финансовото състояние, Отчета за промени в собствения капитал и Отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

Табл.6 Финансови данни за нуждите на анализа в хил. лв.

Показатели	2016 г	2015 г	Изменение
Общо приходи	269 491	237 434	32057
Общо разходи	266 366	234 804	31562
Счетоводна печалба	3 125	2630	495
Нетната печалба	2 814	2 370	444
Собствен капитал	37 082	34 268	3814
Привлечен капитал	33 785	30 946	2839

Източник: ГФО на „ГОПЕТ ТРАНС“ ЕООД

На база на представената по-горе информация са изчислени и обобщени в таблица следните коефициенти:

Табл.7 Основни финансови показатели

КОЕФИЦИЕНТИ	2016 г	2015 г	Препоръчителна стойност	Изменения
Обща ликвидност	2.122	2.264	$1.25 \div 1.5 \div 2$	(-) 0.142
Бърза ликвидност	2.122	2.264	1	(-) 0.142
Незабавна ликвидност	0.369	0.394	0.5	(-) 0.025
Абсолютна ликвидност	0.117	0.106	$0.2 \div 0.25$	(+) 0.011
Финансова автономност	1.098	1.107	≥ 1	(-) 0.009
Финансов ливъридж	0.911	0.903	$0.25 \div 1$	(+) 0,008
Рентабилност на приходите от продажби	0.012	0.011		(+) 0,001
Рентабилност на собствен капитал	0.084	0.077		(+) 0.007
Рентабилност на инвестирания капитал	0.081	0.068		(+) 0,013
Рентабилност на активите	0.043	0.039		(+) 0,004

Изводи:

- През 2016г. „Гопет Транс“ ЕООД увеличава приходите си с над 32 млн. лв. спрямо 2015 г., Приходите са основен компонент на печалбата като зависимостта между тях е правопрпорционална. Т.е. ръстът на приходите за текущия период води до увеличаване на печалбата за текущата година в размер на 495 хил. лв.;
- Коефициентите на обща и бърза ликвидност са с една и съща стойност, тъй като предприятието няма наличност от материални запаси. Въпреки, че стойностите за 2016 г. са по-ниски от същите за 2015 г., те са в рамките на препоръчителните стойности. По отношение на незабавната и абсолютната ликвидност – стойностите на двата показателя и за двете години са далеч под препоръчителните. За да се открият причините за тези резултати следва да се анализира структурата на текущите активи респ. текущите пасиви. От фиг. 1 може да се обобщи, че относителният дял на вземанията на предприятието от общата стойност на текущите активи е над 80%, което е в основата за влошаване на тези два показателя. За целта следва да се направи допълнителен анализ за степента на събираемост на вземанията и за наличие на несъбираеми вземания, като същите следва да се отпишат в законоустановените срокове. За подобряване събирането на вземанията респ. подобряване на финансовите резултати на предприятието, би могло да се създаде специален отдел за събиране на вземания. Това до голяма степен би подобрило текущата платежоспособност на „Гопет Транс“ ЕООД.
- Стойността на коефициента на финансов ливъридж за 2016 г. се е увеличил спрямо 2015 г., което се дължи на факта, че увеличаването на привлечения капитал на предприятието е с по-бързи темпове отколкото увеличаването на собствения капитал. Въпреки увеличаването на задлъжнялостта на дружеството коефициентът е в границите на референтните стойности и към 2016 г. предприятието не е застрашено от изпадане в несъстоятелност.
- Коефициентът за финансова автономност е свързан с предходния коефициент, от което следва, че намалява със същите темпове с които се увеличава стойността на показателя финансов ливъридж.
- Коефициенти за рентабилност: всички показатели за рентабилност за 2016 г. са се повишили спрямо техните стойности от 2015 г. При всички случаи увеличаването на рентабилността следва да се разглежда като положителна тенденция за предприятието. Увеличаването в коефициентите за рентабилност показва повишаване ефективността (икономическа, финансова, търговска) от дейността на дружеството като цяло.

Фиг.1 Структура на текущите активи за 2016 г.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Касърова, В. „Анализ на финансов отчет“, научен ръкопис, депозиран в ЦНТБ, №Нд373/2005 г.
 [2] Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО)
 [3] www.gopettrans.com
 [4] <http://www.nsi.bg>
 [5] www.ciela.bg

FINANCIAL-ECONOMIC ANALYSIS OF A TRANSPORT SECTOR ENTERPRISE

Albena Georgieva, Vladimir Lichev

Albena.georgieva@gmail.com, Vladimir.lichev1982@gmail.com

*University of Transport Todor Kableshkov
 Sofia 1574, „Geo Milev“, №158,
 BULGARIA*

Key words: *financial and economic analysis, indicators, results*

Abstract: *For successful managerial decisions in the management of an enterprise in today's dynamic economic environment, one of the most important tools is the financial-economic analysis. It allows to determine the financial position of the undertaking at the present and past time. Therefore, a number of stakeholders – shareholders, creditors, regulatory authorities, etc., are members of the results of the analysis of the financial statements.*

The periodic preparation of analysis and correct interpretation of the indicators form overall view of the financial situation of the undertaking and, on this basis, assisted preparation and justification of effective management decisions in the field of corporate finance and investment.